

สารบัญ

ตอนที่ ๑ สิทธิและเสรีภาพของคนไทย (๑)

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ ค่าของความเป็นคน ใช่หรือไม่? ๑๗

สิทธิและเสรีภาพของคนไทย หมายความว่าอย่างไร? ๒๐

องค์กรของรัฐมาเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างไร? ๒๑

รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างไร? ๒๒

บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้แค่ไหน? ๒๔

จะอย่างไรเมื่อถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ หรือเมื่อถูกฟ้องร้องว่าละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น? ๒๕

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จะกระทำได้หรือไม่ ? ๒๖

การห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม คือ อะไร อย่างไร จึงจะเรียกว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม? ๒๗

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย หมายความว่าอย่างไร? ๓๐

เมื่อไร ถึงจะต้องรับโทษอาญา? ๓๑

ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญายังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด หมายความว่าอย่างไร? ๓๒

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว หมายความว่าอย่างไร สิทธิที่จะไม่เป็นทาส มีได้หรือไม่? ๓๓

การเข้าไปในเคหสถานบ้านเรือนของคนอื่นโดยปราศจากความยินยอม
หรือการเข้าตรวจค้นบ้านหรือที่อยู่อาศัยของคนอื่นโดยไม่มีหมายศาล
จะกระทำได้อหรือไม่? ๓๕

คนไทยทุกคนมีสิทธิที่จะเดินทางไปไหนมาไหน หรือเลือกที่จะอยู่
ที่ไหนก็ได้โดยเสรี ใช่หรือไม่? ๓๖

การห้ามเนรเทศคนไทยออกนอกราชอาณาจักร และห้ามสกัดกั้น
มิให้คนไทยเข้ามาในประเทศ หมายความว่าอย่างไร? ๓๗

เสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน หมายความว่าอย่างไร? ๓๘

คำว่า “เสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา” หมายความว่าอย่างไร? ... ๓๙

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น คือ จะพูดอะไรก็ได้ตามใจชอบ
ใช่หรือไม่? ๔๐

คลื่นความถี่คืออะไร ใครเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ ใครเป็นผู้จัดสรรคลื่น
ความถี่ และคลื่นความถี่ใช้เพื่อประโยชน์ของใคร? ๔๑

พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชน รวมทั้งข้าราชการที่ประกอบกิจการ
ด้านสื่อสารมวลชน มีเสรีภาพเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ใช่หรือไม่?

..... ๔๒

เสรีภาพในทางวิชาการ หมายความว่าอย่างไร? ๔๓

ตอนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของคนไทย (๒)

สิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี คือ การศึกษา
ฟรี ใช่หรือไม่? ๕๑

ทำไมจึงต้องให้ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุม? ๕๒

เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคมหรือกลุ่มอาชีพ มีได้แค่ไหน? .. ๕๓

“สิทธิชุมชน” หมายความว่าอย่างไร? และมีสิทธิประการใดบ้าง?

..... ๕๕

รัฐธรรมนูญกำหนดให้การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นเสรีภาพของบุคคล แต่ทำไม “รัฐ” จึงสั่งยุบพรรคการเมืองได้ นับเป็นเรื่องประหลาด ใช่หรือไม่?

..... ๕๖

สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินได้รับความคุ้มครองแค่ไหนทำไมจึงต้องมีการ “ยึดทรัพย์” หรือ “เวนคืน” ด้วย?

..... ๕๙

การเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของราษฎรจะกระทำได้ในกรณีใดบ้าง เมื่อถูกเวนคืนไปแล้ว จะเอาคืนได้หรือไม่?

..... ๖๒

บุคคลจะประกอบกิจการใดหรือประกอบอาชีพใดก็ได้โดยเสรี ใช่หรือไม่?

..... ๖๔

การเกณฑ์แรงงานของราษฎร จะกระทำได้ในกรณีใดบ้าง?

..... ๖๕

ใครบ้างที่มีสิทธิได้รับการรักษาฟรี ที่ว่าทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานนั้น หมายความว่าอย่างไร?

..... ๖๗

พ่อ แม่ ผู้ปกครองจะใช้ความรุนแรงกับลูกหลานของตนเองได้หรือไม่ และรัฐจะต้องทำอย่างไรกับเด็กจรจัด?

..... ๖๘

อายุเท่าไรถึงจะเรียกว่า “คนชรา” ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ คนชราที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐทุกคน ใช่หรือไม่?

..... ๖๙

คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพ มีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไปหรือไม่ โดยวิธีใด? สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ หมายความว่าอย่างไร?

..... ๗๐

การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ หมายความว่าอย่างไร รัฐเท่านั้นที่มีสิทธิใช้ประโยชน์จากป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ใช่หรือไม่ คุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างไรต่อคุณภาพชีวิตของคน?

..... ๗๑

สิทธิของผู้บริโภคคืออะไร ได้รับการคุ้มครองอย่างไร องค์การอิสระ
เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค มีองค์ประกอบและหน้าที่ อย่างไรบ้าง? ๗๓

ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะคืออะไร ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ
ชนิดใดที่จะต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ
ในครอบครองของหน่วยราชการต้องเปิดเผยเสมอ ใช่หรือไม่? ... ๗๕

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม ต้องทำอย่างไรก่อน และการทำประชาพิจารณ์ จำเป็น
หรือไม่? ๗๖

การปฏิบัติราชการทางปกครอง หมายความว่าอย่างไร หากการปฏิบัติ
ราชการทางปกครองมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลใด
บุคคลนั้น จะมีสิทธิทำอะไรได้นบ้าง? ๗๗

สิทธิในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรมีได้แค่ไหน หน่วยราชการ
หรือหน่วยงานของรัฐที่รับเรื่องราวร้องทุกข์จะต้องตอบสนองอย่างไร?
..... ๗๙

ราษฎรซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะฟ้องหน่วยราชการได้หรือไม่ และจะ
ฟ้องได้ในกรณีใด? ๘๐

บุคคลหรือพรรคการเมืองจะใช้สิทธิและเสรีภาพล้มล้างรัฐบาล
ได้หรือไม่? พรรคการเมืองกระทำความผิดฐานใด จึงจะถูกสั่งยุบ
พรรค? ๘๑

ทหาร ตำรวจ และข้าราชการ ซึ่งเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” จะมีสิทธิ
และเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ประเพณี “ราษฎรเต็มขั้น” หรือไม่
..... ๘๒

ประชาชนมีสิทธิต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหารหรือไม่ และจะทำได้ด้วย
วิธีใด? ๘๔

ตอนที่ ๓ หน้าทีของคนไทย

หน้าที่หลักประการแรกของคนไทยคืออะไร? ๘๗

เพราะเหตุใด คนไทยทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมาย? ๘๗

โดยปกติ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือเป็นสิทธิที่ใครจะไปก็ได้ ไม่ไปก็ได้ เพราะเหตุใดรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงบังคับให้ทุกคนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถ้าไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะเกิดอะไรขึ้น? ๘๘

หน้าที่อื่นๆ ของคนไทยนอกเหนือจากหน้าที่ที่กล่าวแล้วข้างต้น มีอะไรบ้าง? ๙๐

บุคคลผู้เป็นข้าราชการและพนักงานของรัฐมีหน้าที่อะไรบ้าง ถ้าไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนด จะเกิดอะไรขึ้น? ๙๑

ตอนที่ ๔ หน้าทีของ “รัฐ”

กำลังทหารมีไว้เพื่ออะไร ใช้เพื่อการรบอย่างเดียว เท่านั้นหรือ? .. ๙๖

รัฐต้องทำอะไรบ้างที่เกี่ยวกับศาสนาและหลักธรรมของศาสนา? ๙๗

ทางด้านความสัมพันธ์กับนานาประเทศ รัฐต้องวางตัวอย่างไร? ๙๙

รัฐจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎหมาย และได้รับความยุติธรรมโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน รัฐจะช่วยให้องค์กรอิสระบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยวิธีใด? ๙๙

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องใดบ้าง? ๑๐๐

แผนพัฒนาการเมืองจำเป็นต้องมีหรือไม่ ใครเป็นผู้จัดทำ? ๑๐๑

เป้าหมายของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นคืออะไร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ระดับจังหวัดจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ และจะเป็นอิสระได้เพียงใด? ๑๐๒

ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แค่ไหน และในลักษณะใด? ๑๐๔

เด็ก เยาวชน ชุมชน คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส คนเหล่านี้ รัฐต้องดูแลอย่างไร? ๑๐๕

รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมอย่างไร เพราะเหตุใดจึงต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู? ๑๐๕

รัฐต้องจัดการสาธารณสุขของชาติอย่างไร? ๑๐๗

การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม หมายความว่าอย่างไร และเป็นหน้าที่ของใครที่จะทำการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน? ๑๐๗

รัฐต้องช่วยเหลือเกษตรกร อย่างไรบ้าง? ๑๐๙

ระบบสหกรณ์มีความสำคัญอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รัฐต้องทำอย่างไรบ้าง ในอันที่จะช่วยให้ระบบสหกรณ์ในประเทศมีความมั่นคง? ๑๑๑

รัฐมีหน้าที่และพันธะที่จะดูแลผู้ใช้แรงงานอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานเด็กและแรงงานหญิง? ๑๑๒

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาดมีไว้เพื่ออะไร จำเป็นหรือไม่ที่ต้องปล่อยให้เอกชนประกอบธุรกิจในทุกๆ ด้าน? ๑๑๔

บทบัญญัติในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญ ที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐหรือ “หน้าที่ของรัฐ” มีไว้เพื่ออะไร? ๑๑๖

สภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คืออะไร? มีหน้าที่อะไร? ๑๑๗

ตอนที่ ๕ สิทธิของบุคคลในคดีอาญา

การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษารบองค์คณะหรือไม่
ผู้พิพากษาซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีได้ จะทำคำพิพากษาคดีนั้น ได้หรือไม่
เพราะเหตุใด? ๑๑๙

การจับและคุมขังบุคคลโดยไม่มีหมายศาล ทำได้หรือไม่ เมื่อถูกจับ
ในคดีอาญา จะต้องทำอย่างไร? ๑๒๐

ทীরโหราน คืออะไร การค้นในทীরโหรานจะกระทำได้หรือไม่? ๑๒๔

การขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา มีหลักเกณฑ์อย่างไร?
จำเป็นต้องอนุญาตให้ประกันทุกครั้งหรือไม่? ถ้าไม่ให้ประกัน จะมี
สิทธิอุทธรณ์หรือไม่? ๑๒๕

ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก มีสิทธิ
อะไรบ้าง? ๑๒๗

หากทรมานหรือปฏิบัติไม่เหมาะสมกับบุคคลในคดีอาญาเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย
จะแก้ไขให้ถูกต้องได้อย่างไร? ๑๒๗

การสอบสวนหรือการพิจารณาคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
พนักงานสอบสวนหรือศาลจะต้องดำเนินการอย่างไร? ๑๒๘

ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาในคดีอาญามีสิทธิอะไรบ้าง? ๑๒๘

เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายหรือ
จำเลย มีสิทธิอะไรบ้าง? ๑๒๙

ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว คดีเป็นอัน
ยุติ ใช่หรือไม่? ๑๒๙

ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีฐานะยากจน หรือไม่มีเงินจ้าง
ทนายความ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยวิธีใด? ๑๒๙

การให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง หมายความว่าอย่างไร บุคคล
จะถูกบังคับให้ ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ได้หรือไม่? ... ๑๓๐

ใครจะกล้าเป็นพยานในคดีอาญา ในเมื่อต้องตกอยู่ในอันตราย
มีหน้าซำยังต้องเสียเวลาทำมาหากินอีกด้วย? ๑๓๑

ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับอะไรเป็นการชดเชยต่อความเสียหาย
ที่เกิดขึ้นกับตนบ้าง? ๑๓๑

ผู้เสียหายในคดีอาญาที่ถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจ มีสิทธิ
ได้รับการบรรเทาความเสียหาย หรือได้รับความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง?
..... ๑๓๒

จำเลยในคดีอาญาที่ถูกขังฟรีเนื่องจากศาลพิพากษาว่าไม่มีความผิด
มีสิทธิได้รับอะไรเป็นการชดเชยความเสียหายบ้าง? ๑๓๓

การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ คืออะไร หลังจากการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณา
ใหม่แล้ว ศาลพิพากษาว่าจำเลยที่ได้รับโทษอาญาไปแล้ว ไม่มี
ความผิด ผู้นั้นมีสิทธิได้รับอะไรเป็นการชดเชยบ้าง? ๑๓๕

ตอนที่ ๖ สิทธิทางการเมืองของประชาชน

สิทธิทางการเมือง คืออะไร? มีกี่ประเภท? ๑๓๗

สิทธิเลือกตั้งคืออะไร? มีกี่ประเภท? ๑๓๘

สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๓๙

สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา	๑๔๑
สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น.....	๑๔๔
สิทธิออกเสียงประชามติ	๑๔๖
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งคืออะไร? มีกี่ประเภท?	๑๔๘
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๑๔๙
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา.....	๑๕๒
สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	๑๕๓
สิทธิในการจัดตั้งพรรคการเมือง คืออะไร? การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นเรื่องของนักการเมืองเท่านั้น ใช่หรือไม่?	๑๕๕
การจัดตั้งพรรคการเมือง	๑๕๙
ขั้นตอนในการจัดตั้งพรรคการเมือง.....	๑๖๑
การจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคการเมือง	๑๖๓
สิทธิที่จะยื่นถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ใครเป็นผู้ยื่นถอดถอน? และยื่นถอดถอนใคร?	๑๖๔
สิทธิที่จะยื่นถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่ง ระดับสูง	๑๖๕
สิทธิที่จะยื่นถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ...	๑๖๘
สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย คืออะไร? และจะเสนอกฎหมายอะไร ได้บ้าง?	๑๖๙
สิทธิเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา	๑๗๐
สิทธิเข้าชื่อเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อสภาท้องถิ่น.....	๑๗๒